

ARGO

CULTURA I PATRIMONI MARÍTIMS

MAR ENLLÀ
LA TARONJA.
ENTRE
MALLORCA I EL
CONTINENT

ULL DE BOU

Les rutes de
l'esclavatge

ENTREVISTA

Panxo
Pi-Sunyer.
El gran
catalitzador

ELS TRESORS DEL MUSEU

Teatrins
i diorames

8 €

AS DE GUIA

El **SURF**
de **VELA**

NÚM. 10 • HIVERN 2022 • 2a ÈPOCA

Voluntariat i MUSEUS

ELS VOLUNTARIS I VOLUNTÀRIES
ALS MUSEUS MARÍTIMS CATALANS:
EMBARCATS EN EL MATEIX VAIXELL

El voluntariat representa una oportunitat per als museus, ja que combina dues necessitats: la de les institucions museístiques i la de les persones que volen aportar quelcom a la societat. El resultat no pot ser sinó la generació de riquesa. Les persones voluntàries acaben esdevenint un important capital també per a la nostra cultura. En el cas dels museus marítics, s'obren, a més, interessants possibilitats amb les embarcacions històriques.

Per redacció Argo

Jornada de navegació
tradicional. Dia Marítim
Mundial 2019. Foto: Museu
Marítim de Mallorca.

El 27 d'octubre del 2022 la Xarxa de Museus de la Costa Catalana va organitzar al Museu del Port de Tarragona la seva darrera jornada d'estudi, la XII. En aquesta ocasió el tema era «El voluntariat i el patrimoni: reptes i límits». Tot i que al cap dels participants hi havia, sobretot, la problemàtica concreta dels museus marítics, el tema és prou ampli per donar-li un focus més gran.

La Jornada es va plantejar com una reflexió en veu alta sobre els problemes i les oportunitats que presenta la participació de voluntaris i voluntàries en la vida diària i les activitats dels museus catalans. Ells i elles són, alhora, una oportunitat, una necessitat i un territori relliscós en certs moments.

UNA SUMA DE VOLUNTATS

El voluntariat no té una llarga tradició a casa nostra, si ho comparem amb altres països de l'àmbit anglosaxó. Entre nosaltres, la idea de treballar sense cobrar resultava refractària per a una gran part de la població fins fa uns anys. Afortunadament, en les darreres dècades la situació ha canviat, no només en àmbits com l'assistencial, sinó també en el món de la cultura.

Museus per una banda, i voluntaris i voluntàries per una altra, permeten la suma de funcions complementàries, i per tant no han de competir ni obstaculitzar-se mútuament. En realitat, la suma del servei públic que fan els museus amb el suport de voluntaris i voluntàries i associacions

El voluntariat no té una llarga tradició a casa nostra, si ho comparem amb altres països anglosaxons.

representa sempre un gran retorn social del patrimoni cultural. Un exemple és el paper dels voluntaris i voluntàries en el manteniment d'una flota d'embarcacions històriques i tradicionals que han de tenir vida i ser útils, o esdevenir mers objectes inanimats.

La Jornada es va obrir amb la presentació del marc legal, a càrrec de Josep M. Amorós Bosch, jurista amb una àmplia experiència, que va fer un retrat clar i concís de la definició del voluntariat, límits, drets i obligacions, etc. El marc que ens correspon és la Llei 25/2015, de 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme. Aquesta norma clarament exclou les administracions públiques i deixa com a via possible les associacions i les fundacions. Aquest és un dels punts crítics, ja que obliga els museus públics a canalitzar aquesta col·laboració a través d'associacions. La Llei del voluntariat parla de la fórmula associacions més voluntaris i voluntàries més l'usuari o receptor final, però no parla del quart agent necessari, que és el museu, que acull l'acció del voluntariat i sovint posa al seu abast un patrimoni de titularitat pública.

VAIXELLS I FESTES POPULARS

La segona presentació va venir a càrrec de Jon Ispízia San Nicolás, que va presentar el projecte Erain, de l'Itsasmuseum de Bilbao, que podeu conèixer millor a través de la pàgina web del museu biscaí. A més de presentar un projecte molt interessant de col·laboració entre museu i voluntaris i voluntàries en el camp de la fusteria de ribera, i també del modelisme, va posar sobre la taula algunes idees d'importància. Per exemple, que les associacions i els museus han de treballar alineats en objectius compartits i objectius comuns. Les necessitats del museu (restaurar i conservar el patrimoni marítim, d'ampliar les col·leccions

El voluntariat planteja limitacions de caire legal i també de caire ètic.

amb models que cobreixen mancances en el discurs del museu, generar coneixement, etc.) han de guiar sempre els treballs, i no es pot permetre cap desviació. Cal, doncs, treballar per combinar les expectatives dels

voluntaris i voluntàries amb les expectatives del museu.

La tercera aportació la va fer Maël Terry, coordinador de l'associació Temps Fête, organitzador de les festes marítimes de Douarnenez. Aquest esdeveniment va començar el 1986 i ha estat el model per a molts altres festivals marítics.

El rol dels voluntaris i de les voluntàries en festes de caire marítim és un tema que resulta molt interessant per a

Els problemes legals

El voluntariat planteja limitacions de caire legal (definides per la Llei del 2015) i també de caire ètic, ja que els museus cedeixen temporalment la responsabilitat sobre el patrimoni a uns particulars, i fins i tot aquest patrimoni es posa en risc. És el cas dels vehicles en general, i de les embarcacions patrimonials en concret. Els casos del *Maria Asumpta* (perdut el 1995) o del *Thôpaga* (enfonsat el 2008) ens recorden que amb la pèrdua total del vaixell una part de la

nostra història marítima es perd per sempre.

Altres vehicles també es posen en risc amb el seu ús. El 4 d'agost del 2018, un avió alemany Junkers Ju-52, que operava per a la companyia Ju-Air, es va estavellar prop de Piz Segnas, a Suïssa. Hi van morir 20 persones i es va perdre un dels darrers exemplars d'un avió mític a la història de l'aviació, civil i militar. Amb altres vehicles, com ara cotxes, motos, ferrocarrils, tancs, etc., el perill és menor, tot i que els mals venen de les avaries o el desgast dels materials.

▲ Museu de Lloret de Mar, amb un voluntari fent tasques de reparació d'un model de vaixell. Foto: Jordi Rocas.

▲ Jornada de portes obertes a la Caseta de Salvament de Naufragats de Sant Feliu de Guíxols. Foto: Centre de Formació d'Adults de SFG.

una activitat que a Catalunya ha agafat molta volada, com explicàvem en l'anterior número d'*Argo*. En el cas francès el paper del món associatiu és molt important, ja que és precisament una associació la que coordina la festa marítima de Douarnenez, igual que en el cas del festival marítim de Seta. L'èxit d'un esdeveniment com aquest es deu a la participació de professionals voluntaris de diferents sectors: des de gent especialitzada en el món marítim fins a gent amb experiència professional molt diversa, com ara els voluntaris d'un club de rugbi que vetllen per la seguretat durant l'esdeveniment. Una altra idea molt important que va compartir va ser la necessitat de valorar les persones voluntàries a través d'accions específiques: un antic edifici de mariners utilitzat com a punt de trobada del voluntariat, organitzacions de vetllades especials integradores, navegacions, etc.

DIFERENTS FIGURES LEGALS I ORGANITZATIVES

La quarta presentació va anar a càrrec de Jordi Sasplugas Déu, president de la Fundació per a la Preservació del Patrimoni Ferroviari i Industrial. Va obrir la porta a diferents temes controvertits, sobretot en el plantejament que es fa des de la banda de les associacions davant de la visió de l'Administració pública, que al final és la responsable del patrimoni. El cas de Móra la Nova,

on es barreja una associació amb altres fórmules com ara una fundació o una societat limitada, va propiciar moltes preguntes i debats. Entre d'altres, fins a quin punt una associació pot suplir les mancances de l'Estat en la protecció del patrimoni, en aquest cas el ferroviari.

La jornada va acabar amb la presentació d'unes conclusions a càrrec d'Enric Garcia, director del Museu Marítim de Barcelona, en forma de decàleg. Com a conclusió més òbvia, cal desenvolupar les idees presentades en la Jornada i redactar una guia o manifest que ajudi els museus catalans a avançar en aquesta col·laboració, que cada cop serà més freqüent, intensa i important. Una societat amb més expectativa de vida, més formació i amb gent inquieta i amb grans expectatives representa una gran oportunitat. I no oblidem que, al final, els voluntaris i voluntàries acaben sent els millors defensors i propagandistes dels nostres museus.

Aquesta és una aportació que la Xarxa de Museus Marítics de la Costa Catalana ha volgut fer a la comunitat de treballadors i treballadores de museus, i també a les associacions de voluntaris, que tan importants són per a la nostra societat. ◀

Relació de respecte

La clau en la relació entre voluntaris i museus és el respecte mutu entre els professionals i no professionals, amb una valoració amable i conscient de les experteses, limitacions i valors de cada una de les parts. Cal tenir sempre present que la gran diferència entre els professionals i les persones

que ofereixen el seu temps i els seus coneixements no rau en la percepció d'una remuneració o en més o menys formació, sinó en la responsabilitat final vers el patrimoni. Els museus marítics són un bon exemple de com les habilitats i els coneixements de les persones voluntàries representen un valor afegit de gran nivell.

Festa de l'ormeig. Foto: Museu de la Mediterrània de Cambrils.